

En kubikmeter motsägelser

BOKEN

Eva Haettner Aurelius (red)

Kvartettens rikedomar. Birger Sjöberg-sällskapet.

■ En vårnatt 1929 dukade Birger Sjöberg under för en dubbelsidig lunginflammation på Stadshotellet i Växjö, 43 år gammal. Tre böcker hade diktaren hunnit ge ut: de rörande visorna i "Fridas bok", den bångstyriga romanen "Kvartetten, som sprängdes" och den säregna, svärtydda diktvolymen "Kriser och kransar".

I hemmet i Helsingborg fanns hans skriftliga kvarlåtenskap – arvtagarna, bröderna Gösta och Erik, hade ett namn på dessa efterlämnade papper: "Kubikmetern". En nästan oöverskådlig röra av färdiga och ofärdiga manus, diktfragment, utkast och varianter. Blad efter blad.

Nu återstod för Sjöbergs vänner och utforskare ett tidskrävande röjningsarbete. Att bringa ordning i alltihop och utvinna nya sidor ur diktarens mödding av ansatser har under snart ett sekel triggat hugade litteraturvetare.

Fascinationen inför Sjöbergs geni kanaliseras sedan 1952 i hög grad av Birger Sjöberg-sällskapet, med Vänersborg, skaldens västgötska hemstad, som nav. Det har genom åren varit och är alltså ett av landets största litterära sällskap och har publicerat över femtio böcker och fonogram som årsskrifter. Den välordnade produktionen är ingen "kubikmeter", men imponerande nog.

Undertiteln i årsboken 2018 lyder "Kvartettens rikedomar". En volym om "Lilla Paris" universum. Sven Anders Söderpalm

preciserar "Lilla Paris" positioner i tid och rum: från Vänersborg tillbaka till Kristianstad, och dessförinnan, minsann, till Goethes Leipzig.

Eva Haettner Aurelius skriver om "Minne och dikt" – en fras som sammanfattar hur Sjöberg samlat upplevelser i småstaden, och reflekterat kring dess händelser och pittoreska eller problematiska persongalleri – hela atmosfären i en verbal gobeläng. Sigrid Combüchen skildrar i sin essä "Sorgens fyrtioåtta procent" hur den episka farkosten är stuvad: "Romanen får en vemodsköl, som hindrar att den driver iväg med sin överlast av krumelurer." Birgitta Holm beskriver en av farlederna, (kanske snarare en morled) i studien "En kvinnas kamp": "En urtext i romanen är /.../ kvinnans värdighet. /.../ Och historien får ett lyckligt slut". Men Hans Alfredson väljer en annan väg igenom: "Det lyckliga slutet i romanen verkar inte så vidare lyckligt."

Johan Svedjedal får avsluta citatkavalkaden: "Hjärtats nyckel må heta sång i 'Fridas bok' – men i 'Kvartetten' heter tillvarons nyckel pengar." Svedjedal tar upp ett viktigt tema; redan titeln på hans bidrag berättar om börskrasch och -krasch: "Jag ska göra dig rik. Luidärer och kraschade drömmar".

I det så kallade nuläget kan man fråga sig: är det inte just nu mer kriser än kransar kring en diktare som Birger Sjöberg? "Kvartettens rikedomar" parerar den frågan genom att ge fördjupande analyser. Tag och läs, och upptäck "Kvartettens" motsägelsefulla rikedomar!

CARLHÅKAN LARSÉN

kritiker